

על הרצפה ועל הקירות: היבטים איקונוגרפיים וסגנוניים בפסיפס בעולם היווני והרומי

On the Floor and on the Walls:

Iconographic and Stylistic Aspects in Mosaics in the Greek and Roman Art

0821-6160-01

תשע"ה

ד"ר טלילה מיכאלי

שיעור בחירה

שעות קבלה של המרצה: יום א', 09:00-10:00 בתיאום מראש

דוא"ל: michaeli@post.tau.ac.il

תיאור הקורס

עיטורים בפסיפס מוכרים עוד משחר ההיסטוריה והם מעטרים משטחים גדולים כקטנים, קירות פנימיים וחיצוניים, רצפות, משטחים חלקים ופני שטח שקערוריים ובלתי רגולריים. אופיין של יצירות הפסיפס מגוון והן משתנות בהתאם לפונקציות שלהם, לאמצעי המזינים, לטעם התקופה, לאיזורים הגיאוגרפיים השונים, ולטכניקות המגוונות בהן נעשו. הפסיפסים מעטרים מבנים פרטיים וציבוריים, חילוניים ודתיים, ונעשה בהם שימוש נרחב אצל בני כל הדתות – פאגנים, יהודים ונוצרים בכל העולם העתיק היווני, הרומי והנוצרי קדום. בקורס זה נכיר את טכניקות הפסיפס השונות, נלמד את התוכניות האיקונוגרפיות שלהם שנעות מתיאורים פשוטים ביותר ועד לתכניות מורכבות ומתוחכמות, סדנאות האמנים השונות, נדון בתפקידים של הפסיפסים השונים, בסגנונות האמנותיים המגוונים שלהם וננסה לעמוד על ההבדלים שבין האיזורים השונים ובקשרים האפשריים שביניהם.

Description of the course:

Mosaic decorations are known as early as the third millennium, and they decorate large as well as small surfaces, external and internal walls, pavements, flat surfaces as well as concave and irregular ones. The character of mosaic decorations is varied, and they change according to their functions, the means of the patrons, the taste or fashion of the period in which they were created, the various geographical regions as well as the techniques in which they were executed. Mosaics decorate private as well as public edifices, secular as well as religious buildings, and they were in large use in people of the different religions in antiquity: pagans, Jews and Christians.

In this course we will study the different mosaic techniques, their iconographic programs which move from the simplest to the most complex and sophisticated ones, the role they played, their artistic styles and the possible interrelations between the different centres where they were created.

מרכיבי הציון הסופי

בחינה מסכמת

בחינה: בסוף הקורס תיערך בחינה. הבחינה תהיה בחינה פתוחה.

דוגמא לשאלה:

מקומו של הליוס במרכזם של פסיפסי בתי הכנסת.

נושאי הקורס (נתון לשינויים)

במסגרת הקורס תינתנה 2-4 הרצאות אורח, והנושאים עשויים להשתנות בהתאם.

1	טכניקות עשיית פסיפסים
2	הפסיפסים המוקדמים
4-3	פסיפסי חלוקים בתקופה ההלניסטית
5	המקורות העתיקים
6	המעבר לפסיפסי אבן
8-7	פסיפסים באסיה הקטנה (אנטיוכיה בזאוגמה)
10-9	רצפות פסיפס בארץ ישראל ותפקידם: בתים פרטיים בתי כנסת
11	פסיפסי צפון אפריקה
12	העברה, שימור ושיקום פסיפסים (הרצאת אורח)
13	איקונוגרפיה – הרצאת אורח

- Avi-Yonah (1981): Avi-Yonah, M., "Mosaic Pavements in Palestine", in Avi-Yonah, M., *Art in Ancient Palestine. Selected Studies published originally in the years 1930-1976*, Collected and prepared for republication by H. Katzenstein and Y. Tsafir, Jerusalem (originally published in *The Quarterly of the Department of Antiquities in Palestine* (1932-1935), II, 136-181; III, 26-73; IV, 188-330).
- K. Dunbabin, *The Mosaic of Roman North Africa: Studies in Iconography and Patronage*, Oxford, 1978.
- K. Dunbabin, *Mosaic of the Greek and Roman World*, Cambridge, 1999.
- M. Blanchard-Lemée, M. Ennaifer, et al., *Mosaics of Roman Africa: Floor Mosaic from Tunisia*, New York, 1996.
- R. Hachlili, *Ancient Jewish Art and Archaeology in the Land of Israel*, Leiden, 1998.
- R. Hachlili, *Ancient Mosaic Pavements, Themes, Issues and Trends. Selected Studies*, Leiden and Boston, 2009.
- C. Kondoleon, *Antioch the Lost Ancient City*, Princeton, 2000.
- D. Levi, *Antioch Mosaic Pavements*, Rome, 1971.
- Meyboom (1995): Meyboom, P.G.P., *The Nile Mosaic of Palestrina. Early Evidence of Egyptian Religion in Italy*, Leiden.
- Oakeshott (1967): Oakeshott, W.F., *The Mosaics of Rome. From the Third to the Fourteenth Centuries*, London.
- A. and R. Ovadia, *Hellenistic, Roman and Early Byzantine Mosaic Pavements in Israel*, Rome, 1987.
- D. Parish, *Season Mosaics of Roman North Africa*, Rome, 1984.
- Talgam/Weiss (2004): Talgam, R., Weiss, Z., *The mosaics of the house of Dionysos at Sepphoris*, Jerusalem (Qedem 044).
- Nagy, E.M., Meyers, E.M. Weiss, Z., *Sepphoris in Galilee. Crosscurrents of Culture* (exh. Cata.), North Carolina Museum of Art, Winona Lake, Indiana, 127-131.